

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Факультет музикознавства, композиції, вокалу та диригування
Кафедра академічного співу

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

ТВОРЧІСТЬ ОКСАНИ КРОВИЦЬКОЇ У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ДІАСПОРИАНИ

Виконала

Дендерис Лілія Миколаївна

Студентка 4 курсу денної форми навчання
спеціальності 025 – Музичне мистецтво
профілізації академічний спів

Науковий керівник

Назар Лілія Йосипівна

кандидатка мистецтвознавства, Ph.D,
доцентка кафедри історії музики
ЛНМА ім. М.В.Лисенка

Рецензент

Ластовецька Зоряна Миколаївна

кандидатка мистецтвознавства,
професорка,
завідувачка кафедри історії музики
ЛНМА ім. М.В.Лисенка

Львів 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТІ СПІВАКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ.....	7
1.1. Панорама вокальних здобутків українських співаків в еміграції впродовж першої половини XX-го століття.....	7
1.2. Повоєнна вокальна українська еміграція другої половини XX ст.....	11
1.3. Представництво українців в світовому академічному співі межі XX — XXI століть.....	15
РОЗДІЛ II. ОКСАНА КРОВИЦЬКА — ЯСКРАВА ПРЕДСТАВНИЦЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ НА СВІТОВИХ ТЕРЕНАХ.....	20
2.1. Етапи життєтворчості Оксани Кровицької.....	20
2.1.1. Український період становлення та початки кар'єрного зросту.....	20
2.1.2. Розквіт сценічної діяльності за межами України.....	22
2.2. Провідні оперні ролі О.Кровицької.....	27
2.3. Специфіка виступів співачки у концертних програмах.....	31
2.4. Записи, дискографія О.Кровицької.....	35
2.5. Оксана Кровицька і Україна.....	37
ВИСНОВКИ.....	40
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.....	45
ДОДАТКИ.....	50

ВСТУП

Актуальність. Дослідження та вивчення мистецької діяльності українців за межами Батьківщини, зокрема, представників діаспори у науковій галузі діаспорознавства, яке стало можливим лише зі здобуттям незалежності України стало інспіруючою ланкою і у вітчизняному музикознавстві. Видатні досягнення українських музикантів, зокрема, у сфері вокального мистецтва в світовому просторі становлять не лише вагомий внесок у міжнаціональну світову скарбницю, але й належать до здобутків української культури. Велетенська кількість імен славетних співаків та їх здобутків, якими означена національна вокальна діаспоріана - за невеликими винятками - залишається і досі *terra incognita* не лише для культурного загалу, але і для професійного середовища. Очевидно, що це було пов'язане зі складними історичними колізіями, які й спричинили відтік великої частки українських митців за кордон, змушуючи їх емігрувати з рідної землі. Наприкінці ХХ ст., коли Україна здобула статус незалежної держави потік емігрантів значно зменшився, однак, складні економічні умови та бажання утвердити свої таланти перед світом спричинилися до пост-дисидентської еміграції, адже чимало митців почали працювати за кордоном, поповнюючи ряди української вокальної діаспори. Однією з яскравих зірок на оперному небосхилі стала Оксана Кровицька, світове визнання та успіх якої пов'язаний з діяльністю у США та багатьох інших країнах Європи і Латинської Америки. Проте, творчість співачки і досі не отримала наукового осмислення та наразі не увійшла повноцінно в сучасне музичне діаспорознавство, в чому і вбачається необхідність та актуальність здійснення даного дослідження.

Мета роботи — окреслення творчої постаті українсько-американської співачки Оксани Кровицької в контексті міжнаціональних мистецьких процесів діяльності української вокальної діаспоріани.

Завдання роботи:

- визначити та охарактеризувати періодизацію діяльності українських співаків на еміграції впродовж XX – початку XXI століть;
- дослідити особливості та принципи, виявити типологічні засади національної вокальної діаспори за межами України;
- охарактеризувати творчу постать українсько-американської співачки Оксани Кровицької;
- встановити основні етапи життєтворчості вокалістки;
- проаналізувати види вокальної діяльності О. Кровицької (оперну, вокально-симфонічну, камерну та ін.) в контексті вокальної діаспори;
- розкрити значення творчої постаті мисткині для формування професійного вокального мистецтва сучасності та його потенціал для сучасних виконавських інтерпретацій.

Об'єкт дослідження: етапи розвитку та специфіка діяльності української вокальної діаспори впродовж XX-XXI століть як частини національного музичного процесу.

Предмет дослідження: творча постать Оксани Кровицької як представниці української вокальної діаспори.

Матеріалом дослідження стали документи і матеріали про О. Кровицьку, записи співачки.

Методи дослідження: *структурно-типологічний* для окреслення типологічних засад розвитку української вокальної діаспори впродовж XX – початку XXI ст. як контекстуальної площини для окреслення специфіки творчої постаті Оксани Кровицької; *історіографічний* з метою дослідження джерел, мемуарної та наукової літератури; *комплексний* для узагальнення всіх провідних чинників та аспектів досліджуваного явища.

Теоретичну базу дослідження становлять музикознавчі дослідження, що стосуються творчості О. Кровицької як представниці української діаспори межі ХХ-ХХІ століть. Насамперед, це праці з діаспорознавства, в тому числі, досліджень вокальної еміграції (А. Рудницький, Г. Карась, І. Лисенко, О. Котляревська та ін.); праці, які торкаються видатних постатей - співаків української еміграції (Й. Гошуляка, С. Павлишин, Л. Назар-Шевчук та ін.). Основою бази є матеріали про О. Кровицьку, вміщені у енциклопедіях, лексиконах, численних зразках української та закордонної преси.

Наукова новизна полягає у тому, що в українському музикознавстві вперше:

- здійснена спроба комплексного розгляду вокальної діяльності Оксани Кровицької;
- визначено та окреслено жанрову палітру співачки (оперні партії, вокально-симфонічні полотна, камерно-вокальні твори).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, основної частини, висновків та додатків. Основна частина містить два розділи. У першому «Огляд діяльності співаків української діаспори» є три підрозділи, в яких поетапно розглядається динаміка розвитку вокального мистецтва українських співаків-емігрантів: «Панорама вокальних здобутків українських співаків в еміграції впродовж першої половини ХХ-го століття» (підрозділ 1.1), «Повоєнна вокальна українська еміграція другої половини ХХ ст.» (підрозділ 1.2) та «Представництво українців в світовому академічному співі межі ХХ — ХХІ століть» (підрозділ 1.3).

Другий розділ присвячений комплексному дослідженню творчості Оксани Кровицької у всій її багатогранності, включаючи «Етапи життєтворчості Оксани Кровицької» (підрозділ 2.1), у якому висвітлюються «Український період становлення співачки та початки кар'єрного зросту» (2.1.1) та описується «Розквіт сценічної діяльності за межами України» (2.1.2). У наступних підрозділах структурованих за відповідною схемою розглядаються «Провідні оперні ролі

О.Кровицької» (підрозділ 2.2), «Специфіка виступів співачки у концертних програмах» (підрозділ 2.3), «Записи, дискографія О. Кровицької» (підрозділ 2.4), який завершується розглядом проблематики під знаменником діаспорно-материкового біному - «Оксана Кровицька і Україна» (підрозділ 2.5). У Висновках підбиваються підсумки дослідження.

Список використаних джерел та літератури охоплює 50 позиції. У додатках вміщено світлини та ілюстрації.

РОЗДІЛ І

Огляд діяльності співаків української діаспори

1.1. Панорама вокальних здобутків українських співаків в еміграції впродовж першої половини XX-го століття.

Роль і значення українських співаків на найбільших оперних сценах та концертних майданчиках світу важко переоцінити. Лише впродовж XX століття імена українських вокалістів стали окрасою багатьох оперних театрів не лише Європи, але й інших континентів. Беззаперечним мірилом щодо здійснення видатної оперно-вокальної кар'єри є діяльність Соломії Крушельницької. А проте, якщо брати до уваги власне еміграційний контент, то впродовж XX століття саме політичні умови ставали головною причиною до утворення великих еміграційних хвиль, які захоплювали в свою орбіту і велику кількість музикантів, в тому — і співаків, які знаходили притулок у різних країнах Європи та за океаном — у США, Канаді, країнах Латинської Америки, Австралії тощо.

Так, впродовж трьох великих історичних колізій чимало видатних співаків були змушені покинути рідну землю. Перша хвиля еміграції була пов'язана з подіями Першої світової війни та національно-визвольними змаганнями українців, які зазнали поразки, а завоювання України більшовицьким режимом і червоний терор, який охопив українські землі — це головні причини великого еміграційного руху. Друга хвиля — спричинилася уже подіями Другої світової війни, відповідно з довоєнним та післявоєнним періодами, які принесли ще більший відтік мистецьких сил. Врешті, у 60-70-х роках наступає третя хвиля — дисидентська, коли митці покидали Вітчизну з політичних причин та через складні умови перебування у тоталітарній системі.

До діаспорної плеяди митців належать також не лише, ті, хто виїхав у свідомому віці, але й ті, хто народився за кордоном у сім'ях українських емігрантів

та тих, хто покинув Україну в дитячому чи юнацькому віці, формуючись як музиканти в умовах інших держав. Зі здобуттям незалежності нашої держави почався новий виток переміщення творчих сил по світовій мапі, проте, він набирає характеру міграційних рухів, більш природних та не зумисно спровокованих, а свобода вибору митцем місця праці чи навчання вокалу спираються в більшій мірі на межі XX-XXI століть на свободу вибору українських співаків та реальних умов працевзабезпечення, підписання контрактів з іноземними імпресаріо, театрами та концертними організаціями та ін.. Однак, і в цей період виникли серйозні підстави до еміграційного руху, пов'язані з важкими економічними умовами в останній третині XX ст..

Г. Карась зазначає, що «вокальне мистецтво за межами етнічних українських земель було активно представлене в кінці XIX – на початку XX ст. видатними співаками Соломією Крушельницькою (1872–1952; лірико-драматичне сопрано), Олександром Мишугою (1853–1922; ліричний тенор), драматичними тенорами Євгеном Гушалевичем (1864–1907) та Модестом Менцинським (1875–1935), а також лірико-драматичним тенором Іваном Алчевським (1876–1917), колоратурним сопрано Лідією Липковською (1884–1958)» [17, С.427]. Двоє останніх — І. Алчевський та Л. Липковська, зокрема, були інтенсивно пов'язані з російською діаспорою, хоч і гастролювали в Європі та Америці, кар'єра інших переважно мала західноєвропейський та американський вектор, а їх творчість окреслюється вченими як еміграційна (Г. Карась, Л. Кияновська та ін..).

Зазначимо, що частина співаків розпочинали свою кар'єру, здобуваючи зіркові статуси ще на Батьківщині, але з різних причин змушені були емігрувати. Так, у міжвоєнний період за кордоном у різних країнах працюють такі співаки як Олександр Носалевич (1874–1959) — бас-баритон; Зенон Дольницький (1896–1976) — баритон; Орест Руснак (1895–1960), Роман Любинецький (1885–1945), Теодор Пасічинський (1886–1952), Климентій Чічка-Андрієнко (1888–1967),

Михайло Голинський (1890–1973) — тенори. Серед вокалісток - ліричне сопрано Марія Сокіл-Рудницька (1902–1999), сопрано Марія Гребінецька (1883–1971), Іванна Синенька-Іваницька (1897–1988), Лідія Корецька (1895– 1971) та інші. Всі ці співаки здобули без перебільшення велику і заслужену європейську славу, виступаючи в найбільших театрах та концертних сценах.

Чимало з них є представниками Галичини, проте в цей період за кордон виїжджають і співаки зі Сходу України, які почали свою оперну та камерно-концертну кар'єру у 1930-х роках в умовах радянської влади, потрапляючи під загрозу в час більшовицького терору. «Наслідком перевороту на Україні, по першій війні і революції, в Америці опинився бас Петербурзької опери Михайло Швець (помер 1938 року в Нью-Йорку). У фільмі «Запорожець за Дунаєм» (продукції Авраменка) він дав чудову характеристику Карася як вокально, як і драматично. Також опинилася тут сопрано Марія Гребінецька (з Києва), колишня учениця О. Мишуги (в 1907 році)» - писав А.Рудницький [35, С. 267]

У воєнне міжчасся до Америки приїхала і залишилася меццо-сопрано Ольга Лепкова-Ястремська - учениця М. Сокіл, Л. Улуханової й А. Дідура у Львові, яка ще в 20-х роках здобула європейську славу. По приїзді до Америки в 1938 році співачка концертувала тут і в Канаді і виступала в виставах «Запорожця за Дунаєм» та «Катерини», організованих А. Рудницьким. Її концерт у Town Hall в Нью-Йорку був одним з перших серед українських солістів, що будь-коли виступали в цій репрезентативній концертній залі.

Після першої, а особливо другої світової війни багато українських співаків, опинилися в таборах для біженців (переважно Чехо-Словаччини і Німеччини), згодом розпорошилися по світі. Так, серед українських вокалістів у міжвоєнній Чехо-Словаччині проводили концертно-виконавську діяльність, яку поєднували з виступами на оперних сценах колишні члени Української Республіканської Капели О.Кошиця: Григорія та Ніни Дяченків, братів Самойловичів, Дмитра Левитського.

Так, українські співаки у міжвоєнний період уже здобувши яскраве представництво на сценах оперних театрів Європи, починають торувати шляхи на оперні сцени Америки. Їх чудові природні вокальні дані, високий професійний рівень володіння голосом, забезпечував творчі успіхи та відкривав можливості до здійснення концертно-камерної діяльності, в якій практично у всіх без винятку домінували твори українських композиторів та народна пісня.

Серед найпримітніших імен, які й досі маловідомі та призабуті в Україні, драматичні сопрано: Євгенія Винниченко-Мозгова, що концертувала у Белграді (Югославія) та інших столицях Європи; Лідія Горн-Колісниченко, Вероніка Максимович, Лідія Черних і Клавдія Таранова. Серед ліричних сопрано в США опинилися Наталія Носенко (Детройт), Олена Задорожна (Сан-Франциско), Катерина Задорожна (Нью-Йорк), які виступали і в оперній, і в концертній сфері.

Серед чоловічих голосів, які прикрашали європейські та американські концерти, опери, мюзикли чи драматичні вистави були українські баси: Михайло Ольховий і Микола Чалий; баритони: Лев Рейнарович, Осип Стецура, Теодор Терен-Юськів; тенори: Ігор Зайферт, Михайло Дуда, Іван Гош. А. Рудницький також подає інформацію про те, що «в Канаді опинилися сопрана: Софія Федчук, Ірина Туркевич-Мартинець, тенор Василь Тисяк, баси Григорій Ярошевич і Осип Гошуляк. В Австралії - бас Василь Матіяш, учень М. Сокіл у Львові» [35, С.269].

Багато з нащадків українських емігрантів здійснили яскраві оперно-концертні кар'єри у США та Канаді. Наприклад, приїхавши з Галичини малою дитиною, талановитий баритон Степан Козакевич - довголітній соліст опери «Сан Карло», Чикагської опери та інших театрів США. С. Козакевич входив разом з Марією Сокіл членом знаменитого квартету «Cosmopolitan Stars of Opera», який проводив надзвичайно активну та потужну конуертну діяльність по всій території США і Канади.

Доцільно згадати і концертно-естрадних співаків українського походження, адже усі вище згадані мали чималий оперний досвід, хоч були і суто камералісти. До таких належить донька композитора М. Фоменка - Ізабела Орловська (Фоменко)-Курдидик; подружжя Ії (сопрано) і Любомира (тенор) Мацюків, останній уславився як провідний тенор Бразилії. В цій країні працював і бас Володимир Баранський. «Співачкою «камерною», виключно концертною, першою в цьому жанрі в Галичині, дуже культурною й музикальною була Іванна Шмериковська-Приймова (меццо-сопрано), колишня учениця Львівської Консерваторії (з фортепіана у Курца і Лялевича, зі співу у Козловської), потім Віденської Академії, врешті в Парижі, де вчилася у відомої Анни Ель-Тур» [35 С.270]. Після концертів Європою, опинилася в США, де проводила камерно-концертну та викладацьку діяльність в УМІ як вокалістка і піаністка. Її донька - Рома Прийма - це одна з найвідоміших українських танцюристок-балерин в світі.

1.2. Повоєнна вокальна еміграція другої половини XX століття.

«Відчувши прес комуністичної влади, яка душила всі паростки національного відродження, багато українських співаків після Другої світової війни емігрують за кордон. Високопрофесійний рівень їх майстерності теж відкрив перед виконавцями шлях до найбільших оперних сцен світу. Проте еміграційні умови ставили перед співаками складні завдання щодо опанування зарубіжного репертуару, іноземних мов та ін.» - писала Г. Карась [17, С.497]. Яскравим прикладом можуть слугувати «митарства» подружжя Антіна Рудницького і Марії Сокіл (які змушені були заради прожитку разом зі знаменитим польським співаком Яном Кепурою відкрити птахоферму), а пробиватися в американському оперному чи концертному шоу-бізнесі ставало все важче. Зрештою, просто колосальний потік біженців від воєнного лихоліття з цілої Європи до США ще більше ускладнював ситуацію та переповнював мистецький ринок. Проте, як зазначає

А.Рудницький «з усіх нових українських емігрантів-співаків на перше місце вибився Михайло Мінський, баритон, особливо своїм виконавчим талантом і великим репертуаром сучасних українських сольоспівів і оперових арій» [35, С.299]. Його кар'єра пролягає поміж гастроллями на європейських та американських оперних сценах Англії, Франції, Німеччини, Італії та США.

Народжені в Америці (походженням з родин т. зв. «старої еміграції»), тут музично вишколені сопрана: Марія Полиняк-Лисогір і Стефанія Тураш; перша з них вже низку літ є членом нью-йоркської «Сіті Сентер Опера», друга — випускниця «Джуліярд Скул» і стипендіатка фундації «Фулбрайт» («Fullbright Scholarship»), яка продовжувала навчання співу в Італії (1952-54) і дебютувала з Римською Оперою в Сполснто (в «Богемі»), залюбки виступає в модерному американському репертуарі. В Італії продовжували вокальні студії також тенор Василь Мельничин (Чікаго) і баритон Юрій Богачевський (Нью-Йорк). В Канаді добрий успіх має вже низку років музикальна Леся Зюбрак-Романів, лірико-кольоратурне сопрано, постійна артистка торонтської радіостанції. Серед наймолодшого покоління українських співаків, що подають надії, в Канаді є випускниці Королівської Консерваторії в Торонто: сопрано Марійка Брездень та Іванка Мигаль, Лідія Хоменко з Вінніпегу. У Торонто починає зіркову кар'єру сопрано Леонора Бербенець (родом з Запоріжжя), яка здобула низку нагород у Венесуелі. З огляду на свого роду піонерську діяльність у ділянці співу в Америці перед останньою світовою війною, що чимало причинилася до оживлення українського музично-концертового життя старої еміграції, слід згадати про деяких непрофесіональних співаків-солістів, але з добрими голосами як Анна і Марія Боднар, Анна Тростянецька, Стефанія Королишин-Цимбаліст, Ольга Павлова, Доня Демрей, Михайло Зазуляк, Петро Ординський та інші.

Та найкращими голосами і непересічною музикальністю серед сучасних молодих українських співачок в Америці визначаються дві: сопрано Марта

Кокольська-(Кобрин), з 1960 року член New York City Center Opera Co. та меццо-сопрано Оксана Совяк, випускниця Curtis Institute в Філядельфії, пройшла студії у Німеччині (Штутгарт), як стипендіятка Fullbright. Чималі надії подають також: випускниця школи Джуліярд і лавреатка Конкурсу Вокалістів у Детройті, меццо-сопрано (Іра) Оріся Бала, яка виступала у сезоні Санта Фе Опера Ко, в Нью-Мехіко, та стипендіятка школи Джуліярд. З успіхом починає виступати в Нью-Йорку сопрано Леся Васьків, учениця Lawrence'a Davidson'a.

У 1962 році вперше виступала в Америці молода українська співачка з Аргентини, сопрано Марія Балук. В Буенос Айрес співає контральто Галина (Минаїв) Андреадіс, родом з Запоріжжя (вишкіл одержала у проф. Amando Cetera; від 1960 року виступає в театрі «Colon» (дебютувала в «Маврі» І. Стравінського). Відомим стає ім'я другої української співачки в Південній Америці, у Ріо-де-Жанейро Ріти Хоменко, родом з Києва. В Ріо-де-Жанейро в Бразилії українська співачка, випускниця Київської Консерваторії Докія Цапко, випустила платівку, де співає як сопрано і ... як тенор! (за А.Рудницьким).

З українських співаків у повоєнній Європі, прославилося чимало виконавців. Найбільших успіхів досягли вищезгадане контральто Галина (Минаїв) Андреадіс (1932–2002), Неперевершене меццо-сопрано знакової співачки Іри Маланюк (1919–2009)¹ підкорило світовий вокальний бомонд. Вона співала у La Scala, Grand Opera, Covent Garden, La Monnaie, Colon, практично у всіх столицях і культурних центрах Європи. Не менш яскравою була зірка Євгенії Зарицької² - солістка La Scala, Covent Garden, Grand Opéra. Після прем'єри опери «Пригоди гульвіси» І.

1 Іра Маланюк колишня учениця Дідура у Львові, потім Анни Бар-Мільденбург у Відні (свого часу славної вагнерівської співачки). Її виступи у перших меццо-сопранових партіях проходили у найкращих європейських театрах (Байройт, Відень, Мадрид, Лондон, Париж, Мілан, Мюнхен та інших), потрапивши у перші лави сучасних європейських оперних співаків. У Німеччині її відзначили званням *Kammersängerin*. Ім'я цієї співачки носить Івано-Франківська філармонія. [29, 33]

2 Євгенія Зарицька родом із Рави Руської, випускниця Львівського Університету (філософія) і Львівської Консерваторії. Вчилася співу у А. Дідура, опісля в Мілані. Почала виступати в операх в Італії, спершу в Сієні, потім у Ля Скаля, Римі, Неаполі, Венеції й інших містах. Переїхавши 1946 року до Англії, виступала в Лондоні у Ковент Гарден, у «Моцартеум» у Зальцбурзі, в Парижі, Барселоні, Швейцарії, Алжирі і т. д. 1958 року вона влаштувала декілька дуже успішних концертів у Америці (Нью-Йорк, Чикаго, Філадельфія), де і залишилася [26]

Стравінського, композитор написав для неї партію в ораторії-опері «Цар Едіп», яка прозвучала на фестивалі творів XX ст. у Парижі. У США вирізнялися колоратурне сопрано Олени Шишацької (1904–1988), сопрано Оксани Бринь (1924 р. н.), Марти Кокольської (1934–2007), Марії Ясинської-Мурованої (1940 р. н.), Наталі Носенко (1916–після 1996). Серед меццо-сопрано - імена Ренати Бабак (1939–2003) та Оксани Сов'як (1936 р. н.). У Канаді — це сопрано Лілея Волянська (1945 р. н.), Роксолана Росляк (1940 р. н.), Анна Чорнодольська (1946 р. н.), меццо-сопрано Іванна Мигаль (1937– 1983); активно виступала у Австралії та Канаді меццо-сопрано Ганна Колесник (1935 р. н.).

Серед чоловічих голосів у повоєнні роки велику славу здобув Мирослав Скала-Старицький (1909–1969), колишній учень Лідії Улуханової в Українському Музичному Інституті у Львові, перший ліричний тенор французьких і бельгійських опер («Ля Моне» в Брюсселі), який чудово володів манерою бельканто і безперечно був «найкращим українським тенором у вільному світі» (за А.Рудницьким). Його численні концертні тури Америкою і Канадою приносили артистові великі і заслужені успіхи. В Англії перебував тенор Володимир Луців, родом з Надвірної на Івано-Франківщині. Вчився співу в Лондонському «Trinity Collego of Music» та Консерваторії Santa Caecilia в Римі. Виступав в Європі, співаючи під власний акомпанемент на бандурі під псевдонімом Тіпо Valdi. Знаними були тенори Богдан Чаплинський (1938–1936), Вячеслав Полозов (1952 р. н.), героїчний тенор Михайло Дуда (1897–1962), ліричний тенор Василь Тисяк (1900–1967).

Продовжують активну діяльність баритони Лев Рейнарович (1914–1987), бас-баритон Андрій Добрянський (1930 р. н.). Виступав у опері, ораторіях і концертах у Швейцарії баритон Олег Нижанківський - син композитора Нестора Нижанківського. На арену української діаспориани виходять в США потужний бас – Павло Плішка (1941 р. н.) - соліст Metropolitan opera та Йосип Гошуляк (1922 р.

н.) - соліст оперного театру в Торонто в Канаді, діяльність якого у справі популяризації української музики — гідна подиву [13].

Таким чином, новий період у розвитку діяльності вокальної української діаспори продовжує рухатися наміченими векторами своїх великих попередників. Українські співаки блискуче володіють світовим оперним репертуаром класичної, романтичної чи сучасної доби. Їм під силу найскладніші вокальні патрії оперного репертуару, звідси — кращі з них стали солістами (подекуди й багатолітніми) найпотужніших оперних театрів світу. Здійснення записів на платівки, згодом — магнітофонну стрічку, врешті — CD-диски супроводжують безпосередню сценічну діяльність. Записи, які залишили після себе зірки світового масштабу — вражають своїм співом не поступаючись і найбільшим зіркам в даній царині. Як співаки високого класу, вони виступають не лише на оперних сценах, але й на широкій концертній естраді. Стають солістами при концертних виконаннях ораторій, кантат та інших вокально-оркестрових полотен на світових сценах.

Окремим вектором можна вважати і камерно-вокальну ділянку творчості українських співаків за кордоном. Пропаганда ж українського мистецтва була одним з найголовніших векторів культурної діяльності діаспори, яка і визначала ментально-національну зорієнтованість її представників. Участь українських співаків чи не у всіх акціях, спланованих і зреалізованих українською діаспорою є свідченням їх самовизначення та причетності до рідної материкової культури.

1.3. Представництво українців в світовому академічному співі на межі XX — XXI століть.

Не зменшилася, а можливо й збільшилася частка українського академічного вокального контенту у світовій оперній та концертній сфері наприкінці XX — початку XXI ст., що було пов'язаним і з відкриттям кордонів та здобуттям незалежності нашої держави. Це підсилило можливість щораз більшої міграції

оперних співаків та їх участі у світовому оперно-концертному процесі. Багато хто з них емігрував до інших країн. Однак, «сучасні інтеграційні процеси української національної та європейської ідентичностей дають широкі можливості для взаємодії українських музикантів-виконавців з музичними культурами різних націй. Взаємодія музичних культур, суб'єктами якої виступають народи, нації, етнічні групи, є процесом історично тривалим, спонтанно самоорганізованим. Виконавська діяльність українських співаків виражена двома формами діалогу: діалог виконавця з музичним твором (вербальним текстом), діалог виконавця із слухачами. Оскільки обидві форми діалогу є взаємозалежні і обумовлюють одна одну, то ми отримуємо розгорнутий та внутрішньо насичений полілог» [Кот]. Такий відкритий полілог стає дедалі активнішим та прогресуючим за рахунок розвитку інтернет-ресурсів та розгалуженій системі медіа-ресурсів, який дозволяє розглядати чимало мистецьких явищ у глобальному аспекті. Робота і проживання українських співаків за кордоном в останні десятиліття набрала доволі масового характеру, проте, визначальною рисою творчої діяльності виконавців є постійні і активні контакти з Батьківщиною. Адже, якщо в попередні періоди «залізна завіса» та тоталітарний режим практично унеможливлювали комунікацію, то від 90-х років XX століття відвідини України та концертна діяльність на її теренах стає фактичною нормою для сучасних митців. Зрештою, ті імениті співаки, які були надовго відірвані від рідної землі змогли з приходом незалежності побувати в Україні не лише як приватні особи, але як поважні та значимі культурні атташе інших держав, для слави яких працювали їхні таланти. Таким прикладом може слугувати діяльність Іри Маланюк, Лілеї Волянської та ін.. Ця ситуація повторюється майже через століття, коли ще в першій третині XX ст. видатні співаки могли вільно контактувати та гастролювати на території навіть бездержавної України (С. Крушельницька, М. Менцинський та ін.). Посилилася україноцентрична позиція наших вокалістів і за кордоном, де вони включені в

загальносвітові тренди, але все частіше рекламують, популяризують та поширюють українську музику у міжнародному просторі.

Так, сучасний період вокального мистецтва української діаспори за Г. Карась «представляють у США – сопрано Олена Геймур (1960 р. н.), в Канаді – баритон Андрій Дудич (1952 р. н.), в Австралії – сопрано Леся Юрків (1962 р. н.), в Європі – бас Анатолій Кочерга (1947 р. н.), баритон Андрій Шкурган (1961 р. н.), лірико-колоратурне сопрано Вікторія Лук'янець (1966 р. н.) та ін.» [17, С.500], серед яких авторка монографії додає також імена таких вокалістів як Людмилу Шемчук, Вячеслава Полозова, Василя Герелло, Григоря Грицюка, Ірину Берліозову, Любов Клопотовську-Ріхтер. Пише Г. Карась і про сучасне ліричне сопрано Лесю Юрків з Мельбурну, яка завоювала *Heinz Australian Youth Aria Award* (1988) та була однією з шести фіналісток одного із найпрестижніших вокальних конкурсів оперних співаків Австралії *Sun Aria* (1989). Співаючи у Державній опері Вікторії, вона була активною в українській громаді [50].

Однак, в ХХІ ст. цей перелік митців далеко неповний, адже такі світової слави співаки як бас-баритон Павло Гунька (1959 р.н.) не лише підкорив найбільші світові оперні та концертні сцени світу, але й став «послом української музики в світі» (за назвою статті Л. Назар-Шевчук «Павло Гунька — посол української музики в світі» [32]. «Упродовж майже 30-літньої кар'єри Павло Гунька виступив на найбільших сценах світу – у Парижі, Відні, Мюнхені, Києві, Флоренції, Амстердамі, Мадриді, Лондоні, Зальцбурзі, Римі, Берліні, Торонто й багатьох інших під орудою таких іменитих блискучих диригентів, як Клаудіо Аббадо, Джеффри Тейт, Зубін Мета, Пітер Шнайдер, Марк Віглсворс, сер Саймон Реттл, сер Марк Елдер, Даніель Баренбойм, Еса-Пекка Салонен, Касуші Оно» – пише Л. Назар-Шевчук, зазначаючи, що «в активі співака понад 80 ролей, при тому в сучасних операх, більшість із яких українській публіці наразі недоступні, – викликає подиву гідний захват. Додамо до цього ще й сотні творів камерного

репертуару і зрозуміємо, що досвід цього великого співака неоціненний, а те, чого він може навчити нашу молодь, приїжджаючи в Україну (це вже будуть 15-ті його відвідини), – то велика і щаслива нагода побачити й почути наживо найновіші світові оперні тренди, нагода «помацати» їх голосами під керівництвом цього досвідченого метра». Однак, величним історичним внеском став проект співака - Ukrainian Art Song Project, заініційований українською діаспорою Канади, який досі не має аналогів у нашій культурі, – видання усіх мистецьких пісень (антологій) корифеїв української музики К. Стеценка, Я.Степового, М. Лисенка (6 дисків), С.Людкевича, В.Барвінського, С. Туркевич та ін. Це перша звукова антологія такого масштабу в Україні і української вокальної музики в світі. Учасниками цього проекту стали музиканти різних національностей і країн – видатні співаки та інструменталісти нашого часу, які ширитимуть і рекламуватимуть українську музику в світі³. Заснування літньої школи, згодом інституту української пісні, в який поступає чимало іноземців різних країн, постійні майстер-класи та активна участь в музичному житті України – ось вимір справжнього досвіду та ідей, якими впродовж останнього століття і до сьогодні живилася українська вокальна діаспора.

Серед львів'ян та випусників наших навчальних закладів є чимало вокалістів, які дивуть і працюють за межами України. Так, подібну позицію до П. Гуньки займає сопрано Ольга Пасічник (Польща, Франція, Швеція), яка записала чимало дисків з українською музикою та активно пропагує її, а також є учасницею різних культурних акцій. Не менш активними і затребуваними в європейській та українській культурній площині Зоряна Кушплер (Австрія), Андрій Шкурган, Олександр Теліга (Польща), Олександра Ленишин (Бельгія) та ін.. Характерною

3 Вважаємо доцільним окреслити коло виконавців, які записують українську музику в найкращій студії звукозапису Канади «Студії Глена Гульда». Це відомі співаки неукраїнського походження, Моніка Вічер, Ізабель Байракрядян (сопрано), Христина Шабо, Алісон МакГарді (мецо-сопрано), Елізабет Турнбул (контральто); Расел Браун, Бред Полегато (баритони), Бенджамін Батерфілд, Майкл Колвін (тенори), Роберт Гледоу (бас), кожен з яких має велетенський досвід у оперному світі.

ознакою останніх часів стало те, що митець, отримавши громадянство вільної і незалежної України уже не має потреби його змінювати, а працює у мистецькій сфері у будь-якому куточку земної кулі. Таким прикладом є діяльність Людмили Монастирської, Софії Соловей та багатьох інших співаків.

Соліст Паризької опери - Василь Сліпак, героїчний подвиг якого далеко виходить за межі професійної діяльності, ознаменував прояв найвищого ступеню патріотично-національної свідомості, стаючи в лави борців з ворогом, він склав найдорожче – своє життя, став «Міфом», легендою сучасної України, навічно вписавшись на скрижалі її історії. Сучасний стан нашої держави, яка вступила у війну з ворогом змінив і мистецькі орієнтири. Адже на даний момент надважливою стає в контексті збереження нації та її ідентичності - національно-визначена, етнознакова функція взаємодії музичних культур. Відповідно-адекватна реакція на українську музику в іноетнічних, іншонаціональних середовищах свідчить про сприйняття нашої музичної мови, яка, маючи свої неповторні іманентні особливості, наділена універсальними кодами, які є зрозумілими різним аудиторіям. Активна і успішна діяльність співаків української діаспори (хоч і досі сповнена «білих плям» та очікує свого повного і достойного визнання на материковій Україні) впродовж більше як двох століть інтенсифікує та посилює процес взаємодії світових музичних культур, а отже здійснює глибинну латентну функцію єдності вселюдства. А перед українськими дослідниками і досі залишається відкритим питання детального та докладного, послідовного вивчення та дослідження мистецьких явищ, які проходили поза межами України, але в найбільшій мірі стосувалися і питань розбудови нашої держави. Тому серед імен представників вокалістів-українців ще чимало важливих постатей, які потребують свого висвітлення, і в низці цих знакових імен – співачка, яка досягнула високі щаблі світового визнання – Оксана Кровицька.

РОЗДІЛ II

Оксана Кровицька — яскрава представниця української вокальної школи на світових сценах

2.1. Етапи життєтворчості Оксани Кровицької.

2.1.1. Український період діяльності співачки.

Оксана Кровицька походить з інтелігентної галицької родини, для якої мистецтво було одним з найважливіших пріоритетів. Близькі стосунки з родиною одного з провідних галицьких музикантів — Нестора Горницького⁴ стали вирішальними у формуванні Оксани Кровицької. Про незабутні дитячі враження від спілкування з корифеєм, під патронатом якого і сформувалися музичні смаки та національна позиція майбутньої примадонни, О. Кровицька розповідала в численних інтерв'ю [4,5,6,8,10, 15 та ін.], а велику увагу постаті Н. Горницького та, зокрема, впливу на родину Яремів (Оксана Кровицька походила з дому Яремів), присвятив у своїй біографічній книзі «Спогади і роздуми про життя» батько співачки — Роман Ярема [41]. Плекання українського співу, пієтетичне ставлення до Соломії Крушельницької та інших видатних співаків, заборонених радянською владою, рівно ж як і представників галицької композиторської школи, зокрема, В.Барвінського — під цими знаменниками і сформувалося тривке фундаментальне підложжя майбутньої співачки, спостереженням над розвитком голосу та

⁴ Горницький Нестор (1906-1978) — співак (тенор), мультиінструменталіст (вів у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка клас контрабасу). Випускник ВМІЛ ім. М. Лисенка 1929 р. у класі вокалу О. Нижанківського та контрабаса у класі А. Гарванєка. Удосконалював спів у Р. Любинецького, брав приватні лекції у С. Крушельницької. З 1927 по 1932 рр. був солістом Театру ім. І. Тобілевича і Театру Й. Стадника, а в 1932–37 роках — учасником різних мандрівних театральних музичних труп у Галичині. У воєнний час (1941–1944) був солістом і диригентом Львівської опери, працюючи разом з такими корифеями як Л. Туркевич, Я. Барнич; після закінчення війни з 1945 по 1967 рр. — був викладачем Львівської консерваторії. Також очолював групу контрабасів у симфонічному оркестрі Львівської філармонії. Вів чимало різноманітних творчих колективів, в тому й естрадних, був керівником студій, з учасниками яких ставив українські опери, керував хорами. Паралельно навчав приватно співу, а серед його вихованців — О. Кровицька, Г. Менкуш. Н. Горницький є автором спогадів про С. Крушельницьку, Й. Стадника. Багато років працював над науково-методичною працею «Голос і спів» (вона отримала і медичні рекомендації в особі провідного фоніатра та отоляринголога проф. Бариляка), яку завершив у 1960, та не опублікував [7, 12, 41].

музичним становленням якої опікувався Н.Горницький майже 20 перших років життя О. Кровицької.

Офіційні музичні студії дівчинка почала у Львівській середній спеціалізованій музичній школі-інтернаті імені Соломії Крушельницької (тепер — Державний музичний ліцей ім. С. Крушельницької), займаючись у класі фортепіано у викладачки М. А. Булки (учениці О. Процишин і В. Барвінського). Вокального відділу на той час у школі не було, а фактично концертно-співочий вишкіл учні львівської десятирічки проходили в хорі, який провадив винятковий педагог і музикант С. Г. Амбарцумян. Він добирав завжди дуже цікаві програми, а хор під його керуванням був незмінним учасником чи не всіх концертних акцій. Хор учнів ЛССМШ ім.С Крушельницької неодноразово виступав у філармонії, оперному театрі, мав записи на львівському телебаченні [28]. Одним з найбільш пам'ятних стало виконання кантати Дж. Б. Перголезі «Stabat Mater», в якому солістками виступили третьокласниця Л. Шевчук і десятикласниця Оксана Ярема, яка не на жарт заявила тоді про свій потужний голос, який вразив усіх своєю глибиною та оксамитовою барвою. Тому, коли постав вибір вступу до ВУЗу, то вибору, фактично, не було — однозначне рішення було прийняте родиною і самою Оксаною — вчитися академічного вокалу. Оксана Ярема вступає до Києва на вокальний факультет у клас Лілії Лобанової [1, 2, 9].

Будучи «однією з провідних сопрано Київського оперного театру в 1950–60-х рр., співачка володіла високою виконавською культурою, гнучким фразуванням, вмілим філіруванням звука й портаментом. Особливо відрізнялася органічним поєднанням вокального й акторського аспектів виконання» - писав про Л. Лобанову І. Гамкало [9].

Саме під її керівництвом удосконалювала свою майстерність Оксана Кровицька, яка навчалася у консерваторії з 1976 по 1984 роки. Як зазначала співачка у інтерв'ю М. Жишкович:

«Лілія Данилівна розвивала мої голосові можливості дуже обережно, не навантажуючи непосильними творами. Я співала багато камерної музики. Вже з першого курсу долучалася до театрального мистецтва: сценічна гра, рух, пластика, відчуття сцени, відчуття простору, -

це дуже важливі моменти у повноцінному вихованні оперного співака. А моїми випускними партіями у Оперній студії консерваторії були партія Маргарити з опери «Фауст» Ш. Гуно та партія Тат'яни з опери «Євгеній Онегін» П. Чайковського» [11, С.4].

Спробувала себе О. Кровицька і як солістка камерного хору, у студенські роки співала партію сопрано з «Реквієму» Дж. Верді. У 1888 році співачка отримала першу нагороду на конкурсі молодих співаючих талантів України. Після успішного завершення навчання у Київській консерваторії, співачка повертається до Львова.

Тут О. Кровицька розпочинає працю як солістка Львівської філармонії. Важкі роки брежнєвської стагнації, економічна криза, яка охопила країну, нелегкі умови праці (безкінечні культмасові виїзди пропагандистського характеру) — все це створювало малосприятливі умови для професійного розвитку. Однак, О. Кровицька невпинно працювала над собою впродовж семи років (1984-1992) солісткою філармонії. У 1992 році співачка виїжджає на гастролі до США, що стає поворотним пунктом в її житті та кар'єрі, відкриваючи новий — тепер уже діаспорно-еміграційний етап у творчості мисткині.

2.1.2. Діяльність О. Кровицької на теренах США та в інших країнах.

«Я завжди мріяла співати на оперній сцені. І так склалася доля, що ми із духовим квінтетом Львівської філармонії у 1992 році поїхали на гастролі до США. Мене там почула менеджер Теа Діспекер і запропонувала прослухатися у Нью-Йоркській опері. Мені відразу запропонували контракт. Таким шансом гріх було не скористатися. Але в Україні залишилася моя сім'я, - продовжує співачка - Було тяжко... Та все ж я зробила вибір» - писала співачка [8].

І цей вибір виявився доленосним.

«У Нью-Йорку мій спів зачарував молоду співачку Синтію Картушелло. Вона познайомила мене зі своєю викладачкою Евою Ліковою. А та влаштувала моє прослуховування у відомого продюсера оперного мистецтва Теї Діспекер. Вона ж відразу запропонувала мені контракт на три роки в «Нью-Йорк Сіті Опера». А згодом сказала: «Колумб відкрив Америку, а я відкрила Вас...» Далеко не усіх творчих людей Америка, особливо Нью-Йорк, зустрічає з розкритими обіймами. Ця країна притягує зірок з усього світу, конкуренція надзвичайно велика...» - з інтерв'ю О.Кровицької Б. Козловському [21].

Так, під мудрим протектором іменитої Еви Лікової⁵ О.Кровицька починає підкорювати американську сцену. Коронною роллю Е. Лікової була Марженка у «Проданій нареченій» Б. Сметани, хоч засяг її оперних партій велетенський, як і чималий досвід роботи саме в цьому театрі. Саме їй завдячує українська співачка першим успішним крокам на сцені Нью-Йорк Сіті Опера. Дебютувала О. Кровицька у 1993 році. Вже з перших рецензій довідуємося про її успіхи виконання партії Лю в «Турандот» Дж. Пуччіні:

«Звучання Оксани Кровицької привабливо округлене та досить послідовне в усьому діапазоні. І якщо її перші внески змусили когось сумніватися в силі її верхнього голосу, її солодко сформульована, делікатна версія «Signore, ascolta» розвіяла ці сумніви. Що ще важливіше, в останньому акті (вона) зробила відчутним поєднання болю та гідності Лю» [The New York Times від 13 вересня 1993 р.]»

Успіх в «Мадам Баттерфляй» приніс співачці уже справжнє визнання.

Приводимо невелике ревію американської преси лише за 1994 рік:

«Оксана Кровицька ефективно піднялася до таких пікових моментів, як «Un bel dì» («Один прекрасний день») у хітовій арії з другого акту... Значна частина привабливості опери полягає в образі тендітного Метелика. Вона демонструє теплоту, відданість, довірливість, гордість, впертість і зворушливий залишок гідності в поразці, і все це Оксана Кровицька передала у головній ролі» [New Haven Register від 9 лютого 1994 р.]»

«Оксана Кровицька, молода українська сопрано, яка дебютувала в Міській опері лише минулого сезону, зворушливо, вражаюче зіграла роль приреченої гейші, чиє серце розбиває безтурботний американський моряк. Від своєї першої появи (в кінці якої вона злетіла до небесного, приглушеного високого ре-бемоль) до своєї болісної, але похмурої цілеспрямованої останньої миті, Кровицька перетворила свою героїню на фігуру, яка одночасно є вразливою та сильною. І вона була вокально блискучою» [The Hartford Courant від 17 лютого 1994 р.]»

«Є також кілька вражаючих співачок в цьому сезоні. Українська Оксана Кровицька, оскільки Чіо-Чіо-Сан має прекрасний голос... Вона також чудова акторка, яка змовилась з Пуччіні, щоб перетворити всю аудиторію на безпорадну масу шморгаючих носів» [New Haven від 14 лютого 1994 р.]»

«Оксана Кровицька, яка грала Баттерфляй, родом зі Львова, Україна. Її голос був найсолодшим і водночас найсильнішим звуком, який резонував у концертному залі Гатчінса за дуже довгий час. У нотах цієї сопрано не було абсолютно нічого, що нагадувало б

5 Уродженка Праги Єва Піхлікова, згодом - Лікова (1919-2004) спочатку здобувала освіту як балерина, потім, володіючи великим голосовим потенціалом розпочала співочу та акторську кар'єру в Європі, була солісткою Празької опери (1945-1947), згодом емігрувала до США, де стала однією з провідних сопрано Нью-Йоркської міської опери на початку її існування. Вона також виступала як запрошена співачка в низці оперних театрів Північної Америки та Європи, особливо плідно співпрацюючи з Філадельфійською Гранд-оперною компанією. Після відходу з оперної сцени в 1966 році вона розпочала другу кар'єру викладачки вокалу.

пронизливість, і її слід похвалити за зусилля та щирість усієї її гри. Бачити, як вона грає партію Батерфляй, а також співає її, – це справді відчувати весь спектр емоцій цього персонажа». [The Maine Campus від 14 лютого 1994 р.].

«І, звичайно ж, знаменитою була Оксана Кровицька у ролі Батерфляй. Вона привнесла в роль грацію, невинність, силу та героїзм. Вона змусила вас відчувати кожну з її ніжних емоцій, кожен з її жахливих ударів» [Bangor News від 14 лютого 1994 р.].

«Мені пощастило двічі побачити «Бутерфляй» і порівняти два склади. Обидва були чудовими, але перевага у драматичній силі та інтенсивності співу належить Оксані Кровицькій, сопрано з України. Її прощальна коліскова, яку вона співала своїй дитині, виймала сльози навіть з найзапеклішого серця». [«Хроніка» від 14 липня 1994 р.].

«Українське сопрано Оксана Кровицька виявилася чудовою інтерпретаторкою вимогливої партії «Бутерфляй». [Lafayette News від 1994 р.]

«Оксана Кровицька у головній ролі – впевнена, потужна сопрано з вражаючою присутністю на сцені» [The Tampa Tribune від 25 березня 1994 р.].

Цей перебіг відгуків лише за 1994 рік та увага мистецької американської преси, зокрема, до Батерфляй О. Кровицької не вщухатиме і надалі. Доречним видається навести ще одну з пізніших рецензій з New York Times за 10 березня 1998 р.: під заголовком «Метелик, якого хотів Пуччіні. Українська співачка, здається, знає, що відчувала гейша»:

«Головною принадою в цій опері є Оксана Кровицька, українське сопрано, чия вокальна спритність, граціозні рухи та драматична чутливість роблять невимушеність головної героїні водночас правдоподібною та зворушливою. Протягом усієї вистави, і особливо в двох останніх актах, пані Кровицька співала з плавним поєднанням глибини та блиску, що надавало її персонажу неймовірного об'єму. Вона послідовно втілювала найважливіші моменти розкриття образу Батерфляй – наприклад, її виконання «Un bel dì», кінець її зустрічі з Шарплессом і всю фінальну сцену – були настільки відвертими та зворушливими, наскільки вони того й вимагають і наскільки правдоподібно це можна уявити».

Подальше розгортання життєвих та творчих подій Оксани Кровицької неймовірно інтенсивне. У сезоні 1994-95 рр. сопрано була представлена в нових постановках «Князя Ігоря» О.Бородіна в ролі Ярославни та Віолети в «Травіаті» Дж. Верді. Також вона співала Мімі та Мікаелу. Концертні ангажементи привели до Мадрида на виконання Симфонії №9 Бетховена з Симфонічним оркестром RTVE під керівництвом Серджіу Коміссона та роль першого сопрано у високо оціненій Симфонії №8 Г.Малера з Colorado MahlerFest (також випущеній на компакт-диску). У попередніх сезонах Нью-Йоркська міська опера запрошувала її на роль Магди в опері Пуччіні «Ластівка».

Впродовж сезону 1996-97 рр. виступала з NYCO як солістка «Батерфляй», Донни Ельвіри та Лю. З Колорадським симфонічним оркестром вона виконала 3-тю симфонію Г. Гурецького. Тоді ж Максим Шостакович обрав її для виконання Симфонії № 14 його батька. Влітку 1996 року сопрано виступала з NYCO у ролі Мімі на фестивалі в Саратозі та в ролі Мікаели з «Кармен» на фестивалі OpernAir в Австрії. О. Кровицька відкрила весняний сезон NYCO 1996 у ролі Віолетти в «Травіаті» Верді, після того як восени виступила в ролях Донни Ельвіри та Лю. Також виступила в ролі Аліси Форд у повній постановці «Фальстафа» Верді у виконанні Західно-Вірджинського симфонічного оркестру.

У сезоні 1997-98 рр. була запрошена на партію Лізи в «Піковій дамі» П.Чайковського з Національним симфонічним оркестром під керівництвом М. Ростроповича та повернулася до NYCO, щоб виконати головну партію в «Батерфляй», а також Мюзетти в «Богемі». З Колорадським симфонічним оркестром виконала «Stabat Mater» Россіні та «Реквієм» Верді з Бруклінським філармонічним оркестром у Карнегі-Голл. Вона була солісткою на Різдвяному концерті з Північно-німецьким радіооркестром у Ганновері, Німеччина, який транслювався у грудні 1998 р., а на фестивалі Бардів співала партію Агнеси в «Орлеанській діві» Чайковського та на фестивалі OpernAir у Граці (Австрія) - у ролі Мімі в «Богемі» Пуччіні влітку цього ж року.

Після відкриття сезону 1999-2000 рр. для NYCO солювала у новій постановці «Чо-Чо-Сан». Виступила з Симфонічним оркестром Нью-Джерсі в «Реквіємі» А. Дворжака (запис отримав премію «Греммі» на Delos) під керівництвом З.Мацала та виконала головну роль у «Федорі» з Оперою Палм-Біч. У мексиканській Опері витончених мистецтв виконала Маргариту у «Фаусті» Гуно, дебютувала у Флорентійській опері в «Чо-Чо-Сан» та з Симфонічним оркестром Флагстаффа виконала «Німецький реквієм» Брамса. З Колоредським оркестром (з яким співала на зустрічі нового тисячоліття у 9-й симфонії

Бетховена) виконала «Чотири останніх пісні» Р.Штрауса, також з симфонічним оркестром Лонгмонт, О.Кровицька приєдналася до постановки З. Макала у ролі Марженки у «Проданій нареченій» Б. Сметани з Оперою Монте-Карло та здійснила прем'єру нової постановки Марка Ламоса «Чо-Чо-Сан» у постановці Марка Ламоса в NYCO, а також виступила з Мілуокським симфонічним оркестром у «Глаголичній месі» Л. Яначека. У Маямі та Монреалі виступала в ролі Амелії у постановці опери Верді «Бал-маскарад» у Палм-Біч-Опері, співала Маргариту та Олену в «Мефістофелі» А. Бойто на Казальс-фестивалі, Ельвіру в «Ернані» Верді з Оперою Сантьяго (Чилі) та була Донною Ельвірою Моцарта з NYCO у сезоні 2000-01 років. Влітку 2001 року вона виконала партію Лю у своєму третьому повторному виступі на фестивалі OpernAir в Австрії.

Після нагороди української співачки титулом «Діва» вона співає на Гала-концерті Орега Отаха. О.Кровицька виконує партію «Сестри Анжеліки» Пуччіні в опері Санта-Барбари та Сенти у «Летючому голландці» Вагнера в опері Аризони. Саме в партії Сенти вона дебютувала в опері Анкориджа в сезоні 2004-05 років, а також повторила свій успіх у ролі Амелії в постановці «Балу-маскараду» Верді в Канзас-Сіті. З Національним хором вона співала в «Реквіємі» Верді. У сезоні 2003-04 років сопрано повернулася до Нью-Йоркської міської опери в ролі Лю та до Флоридської Гран-опери в ролі Батерфляй, потім виконала Сенту з Токійським міським оркестром у Японії. Великий успіх здобула у ролі Ренати в постановці Франчески Замбелло «Вогняного ангела» С.Прокоф'єва у Большому театрі Москви. Отримавши роль Каті у постановці опери «Катя Кабанова» Л.Яначека в опері Сан-Франциско, дебютувала з Остінською ліричною оперою в ролі Мімі в «Богемі» Пуччіні. У сезоні 2001-02 років вона виконала «Внесільні сорочки» А. Дворжака з Симфонічним оркестром Нідерландського радіо під керівництвом Ері Класа в Концертгебау, записала ту саму роботу зі Зденеком Мацалом та Симфонічним оркестром Нью-Джерсі на лейблі «Делос», а також повернулася до

Нью-Йоркської міської опери в ролі Лю у своєму дев'ятому поспіль сезоні з цією трупю. Вона виконала Батерфляй в Медісонській опері та головну партію в «Адріані Лекуверр» А.Чілеа з Оперним оркестром Нью-Йорка. З Балтиморським симфонічним оркестром сопрано виконала «З єврейської народної поезії» Д. Шостаковича під керівництвом Ю.Темірканова. З Симфонічним оркестром RTVE в Мадриді вона виконала «Сім воріт Єрусалиму» К. Пендерецького під керівництвом автора. З успіхом О. Кровицька виконала головну роль у виставі «Катя Кабанова». Поміж тим співачка влаштовує численні сольні речиталі, є учасницею найрізноманітніших програм та все частіше відвідує Україну, де кожен приїзд ознаменовується концертними виступами. Варто зазначити, що у вирі останніх подій О.Кровицька проявила гідну патріотичну позицію, активно підтримує українство, виступаючи на численних благодійних акціях та імпрезах.

2.2. Провідні оперні ролі Оксани Кровицької.

На питання кореспондента: «Які з виконаних ролей вам найближчі і найдорожчі?» - Оксана Кровицька відповідає:

«Моя улюблена роль – Мадам Баттерфляй. Та люблю всі свої ролі. Кожна опера для мене – наче прожитий період життя. Жіноча доля, оспівана поетами і композиторами, несе в собі певний трагізм. Чим сильніша опера, тим трагічніша доля головних героїв. Таке високе мистецтво» [14].

Одними з перших оперних партій ще у Київській консерваторії стали Маргарита з «Фауста» Ш Гуно і Тетяна з «Онегіна» П.Чайковського - ці опери ставилися у оперній студії. Під керуванням Лілії Лобанової, О. Кровицька оволоділа доволі потужним оперним матеріалом, збагативши свій досвід і у справі камерного виконавства. Згодом, мріючи потрапити на сцену рідної Львівської опери, О. Кровицька студіювала, працюючи солісткою Львівської філармонії чимало партій, та все ж її оперний талант розкрився вже за кордоном.

Українське сопрано Оксану Кровицьку у Нью-Йоркській міській опері стартувала у 1993 році. Протягом наступних 10 сезонів сопрано О. Кровицька виконувала ролі Чо-Чо-Сан у «Мадам Баттерфляй» та Лю в «Турандот» Дж. Пуччіні, Мікаели в «Кармен» Ж. Бізе, Донни Ельвіри в «Дон Жуані» В.-А. Моцарта, Мюзетти та Мімі в «Богемі» Дж. Пуччіні, Віолетти в «Травіаті» Дж. Верді, Магди в «Рондіні», Ярославани в новій постановці «Князя Ігоря» О. Бородіна. Її численні появи в ролі Чо-Чо-Сан у «Мадам Баттерфляй» справляли дослівний фурор у Нью-Йорку, включаючи нову постановку Марка Ламоса.

Вона була удостоєна бажаної премії Diva Awards - «Діва» від Міської опери, а такі ЗМІ, як The New York Times, описали її виступ у заголовку як «таку Баттерфляй, яку хотів Пуччіні», а також назвали її «центром нашої уваги і об'єктом нашого захоплення» [47].

Після успіху в Нью-Йорку Оксана Кровицька стала всесвітньо відомою завдяки таким ролям, як Катя Кабанова з однойменної опери Л. Яначека (Флорида Гранд Опера, Монреальська опера та Сан-Франциско), Амелія в «Балі-маскарад» Дж. Верді та головна роль Федори (Палм-Біч Опера), Маргарита та Олена в «Мефістофелі» А. Бойто (виконувалася на фестивалі Пабло Казальса в Іспанії), Ельвіра в «Ернані» Дж. Верді (Оперою Сантьяго), Маргарита у «Фаусті» Ш. Гуно (Опера витончених мистецтв у Мексиці), Рената в «Вогняному ангелі» С. Прокоф'єва (Великий театр, Москва), Марженка в «Проданій нареченій» Б. Сметани (Опера Монте-Карло).

О. Кровицька потрапила під протекторат відомої чеської сопрано Єви Лікової, яка сама була зіркою Нью-Йоркської міської опери. Також варто підкреслити, що італійські партії Оксана Кровицька студіювала під керівництвом всесвітньо відомої Ренати Скотто. За свою творчу кар'єру співачка опанувала більше 40 оперних ролей. Подаємо список оперних ролей Оксани Кровицької:

1. Мікаела – Ж. Бізе «Кармен» (Bizet «Carmen» - Micaela)

2. Маргарита – А. Бойто «Мефістофель» (A.Boito «Mefistofele» - Margherita)
3. Єлена -А. Бойто «Мефістофель» (A.Boito «Mefistofele» - Elena)
4. Ярославна – О. Бородін «Князь Ігор» (Borodin «Prince Igor» - Yaroslavna)
5. Адріана – А. Чілеа «Адріана Лекурвер» (Cilea «Adriana Lecouvreur» - Adriana)
6. Федора – А. Джордано «Федора» (Giordano «Fedora» - Fedora)
7. Маргарита – Ш. Гуно «Фауст» (Gounod «Faust» - Marguerite)
8. Катя – Л. Яначек «Катя Кабанова» (Janacek «Katya Kabanova» - Katya)
9. Донна Ельвіра – В.-А. Моцарт «Дон Жуан» (Mozart «Don Giovanni» - Donna Elvira)
10. Рената – С. Прокоф'єв «Вогняний Ангел» (Prokofiev «The Fiery Angel» - Renata)
11. Мімі - «Богема» Дж. Пуччіні (Puccini «La Boheme» - Mimi)
12. Мюзетта - «Богема» Дж. Пуччіні (Puccini «La Boheme» -Musetta)
13. Чо-Чо-Сан - «Мадам Батерфляй» Дж. Пуччіні (Puccini «Madama Butterfly» - Cio-Cio-San)
14. Магда - «Ластівка» Дж. Пуччіні (Puccini «La Rondine» - Magda)
15. Ліу - «Турандот» Дж. Пуччіні (Puccini «Turandot» - Liu)
16. Лауретта - «Джанні Скіккі» Дж. Пуччіні (Puccini «Janni Skikki» - Lauretta)
17. Джорджетта - «Іль Табарро» Дж. Пуччіні (Puccini «Il Tabarro» -Jorjetta)
18. Сестра Анджеліка - «Сестра Анджеліка» Дж. Пуччіні (Puccini)
19. Тоска - «Тоска» Дж. Пуччіні (Puccini «Tosca» - Tosca)
20. Марія - «Царева наречена» Н. Рімській-Корсаков (Rimsky-Korsakov «Tzar's Bride» - Maria)
21. Марженка - «Продана наречена» Б. Сметана (Smetana «Bartered Bride» - Marenka)
22. Татьяна - «Євгеній Онєгін» П. Чайковський (Tchaikovsky «Eugene Onegin»- Tatiana)
23. Іоланта - «Іоланта» П. Чайковський (Tchaikovsky «Iolanta» - Iolanta)
24. Ліза - «Пікова дама» П. Чайковський (Tchaikovsky «Pique Dame» - Lisa)
25. Агнес - «Орлеанська Діва» П. Чайковський (Tchaikovsky «Maid of Orleans» - Agnes)
26. Аїда - «Аїда» Дж. Верді (Verdi «Aida - Aida)
27. Абігайль - «Набукко» Дж. Верді (Verdi «Nabucco -Abigail)
28. Віолета - «Травіата» Дж. Верді (Verdi «La Traviata» - Violetta)
29. Дездемона - «Отелло» Дж. Верді (Verdi «Otello» - Desdemona)
30. Аліса Форд - «Фальстаф» Дж. Верді (Verdi «Falstaff» - Alice Ford)
31. Амелія - «Бал-маскарад» Дж. Верді (Verdi «Un Ballo In Maschera» - Amelia)
32. Ельвіра - «Ернані» Дж. Верді (Verdi «Ernani» - Elvira)
33. Елізабет - «Дон Карлос» Дж. Верді (Verdi «Don Carlo» - Elisabeth)

34. Сента - «Летючий голандець» Р. Вагнер (Wagner «The Flying Dutchman» - Senta)
35. Одарка - «Запорожець за Дунаєм» С. Гулак-Артемівський
36. Наталка - «Наталка Полтавка» М. Лисенка (Lysenko «Natalka Poltavka» - Natalka)
37. Джоконда - «Джоконда» Понкієллі (Ponchielli «La Gioconda» - Gioconda)
38. Русалка - «Русалка» А. Дворжак (Dvorak «Rusalka» — Rusalka)

У двох знакових українських операх О. Кровицька виступала у їх сценічних та концертних варіантах. Загалом же – репертуар співачки відрізняється складністю і вибагливістю чи не кожної оперної ролі. Звісно, найбільш екстремальними романтично піднесеними та технічно складними є вердіївські (8 партій) та пуччініївські полотна (9 партій). Глибина і сила голосу О. Кровицької дозволяли на ці монументальні пізньоромантичні та без перебільшення емоційно надривні веристські партії, виконання яких вимагало і високої мистецької вокальної, і фізичної витривалості. Загалом, для співачки є характерним кореспонденція з глибокодраматичними долями героїнь, а Чо-Чо-Сан, якою прославилася славетна Соломія Крушельницька – принесла велетенський успіх і Оксані Кровицькій. Так, визначний американський критик Бернард Голлен у рецензії на «Мадам Баттерфляй» Пуччіні у New York Opera відзначив:

«У центрі уваги і подиву була Оксана Кровицька, яка чудово співала партію Чіо-Чіо-Сан. Її прекрасний голос і щирість виконання рівночасно захоплюють своєю досконалістю» / New York Times. September 13, 1999» [Ярема С.57].

Саме за виконання цієї ролі в New York City Opera у 1999 році Оксана Кровицька першою серед українських співаків була удостоєна почесного титулу Diva Award («Оперної Діви») USA. Музична та оперно-театральна критика США, Канади, Мексики, Німеччини, Австрії, Англії, Іспанії з незмінним захопленням відгукувалися про її виступи. Про фурор української співачки писала в США Галя Колесса (Парсипанні Н. Дж.), яка імплантувала матеріали іноземної преси в центральний американський часопис українців США - «Свободу» [22, 23].

Не менш вражаючими були репрезентації О. Кровицькою і інших героїнь опер композиторів А. Бойто, А. Чілеа, А. Дворжака та ін.. Варто підкреслити, що активна творча постава співачки, її неймовірна працьовитість та любов до сцени, дозволили підкорити чималий географічний простір світових оперних театрів. Так, О.Кровицька в різний час співала у оперних театрах Нью-Йорка, Монреалю, Флоренції, Сан-Франциско, Чикаго, Денвера, Вашінгтону, Бостону, Сантьяго, Монте-Карло, Толєдо, Мехіко та багатьох інших, скрізь знаходячи захоплення і визнання.

2.3. Специфіка виступів співачки у концертних програмах.

Само собою зрозумілим є і той факт, що оперні співаки є незмінними учасниками при реалізації вокально-симфонічних полотен, таких як кантати чи ораторії, симфонії з солюючими голосами тощо. У репертуарі О. Кровицької — твори найрізноманітнішого типу та часових і стильових напрямків. Принагідна участь у великих світових фестивалях чи урочистостях або окремих концертних виконаннях, на які була запрошена наша співачка становлять особливо важливу сторінку її діяльності. Список таких виконань, де О. Кровицька виконувала сольні партії достоту вражаючий:

1. Й. С. Бах «Магніфікат» (Bach Magnificat)
2. С. Барбер «Молитва К'єркегора» (Barber Prayers of Kierkegaard)
3. Л. ван Бетховен Симфонія № 9 (Beethoven Symphony №.9)
4. Й. Брамс «Німецький Реквієм» (Brahms German Requiem)
5. А. Дворжак «Реквієм» (Dvorak Requiem)
6. А. Дворжак «Te Deum» (Dvorak Te Deum)
7. А. Дворжак «Весільні сорочки» (Dvorak Spectre's Bride)
8. Г. Форе «Реквієм» (Faure Requiem)
9. Г.-М. Гурецький Симфонія №3 (Gorecki Symphony №.3)
10. Л. Яначек «Глаголицька Меса» (Janacek Glagolitic Mass)
11. Г. Малер Симфонія №2 (Mahler Symphony №.2)
12. Г. Малер Симфонія №8 (Soprano I) (Mahler Symphony №8)
13. В.-А. Моцарт «Коронаційна Меса» (Mozart Coronation Mass)
14. В.-А. Моцарт «Реквієм» (Mozart Requiem)

15. К. Пендерецький «Сім воріт Єрусалиму» (Penderecki Seven Gates of Jerusalem (Soprano II))
16. Дж. Б. Перголезі «Стабат Матер» (Pergolesi Stabat Mater)
17. Ф. Пуленк «Глорія» (Poulenc Gloria)
18. С. Рахманінов «Дзвони» (Rachmaninov The Bells)
19. Дж. Россіні «Мала урочиста Меса» (Rossini Petite Messe Solonelle)
20. Дж. Россіні «Стабат Матер» (Rossini Stabat Mater)
21. Ф.Шуберт Месса in G (Schubert Mass in G)
22. Д. Шостаковіч Симфонія №14 (Shostakovich Symphony №.14)
23. Д. Шостаковіч «З єврейської народної поезії» (Shostakovich From Jewish Folk Poetry)
24. П. Чайковський «Ромео і Джульєтта» (P. Tchaikovsky Romeo and Juliet)
25. Р. Штраус «Чотири останні пісні» (R. Strauss Four Last Songs)
26. К. Шимановський «Стабат Матер» (K. Szymanowski Stabat Mater)
27. К. Шимановський «Пісні ночі» (K. Szymanowski Song of the Night)
28. Дж. Верді «Реквієм» (Verdi Requiem)

Варто уточнити, що більшість цих виконань проходили в різних країнах та на презентабельних великих світових сценах. Більшість з них є в записах на радіо, телебаченні та дисках. Репертуар концертних виступів О. Кровицької доводить, як і оперний, що це співачка універсального плану, якій під силу виконання різноманітних творів — від бароко до сучасності. Так, у її виконавському доробку є представлені твори і барокових композиторів - «Магніфікат» Й.С. Баха та «Stabat Mater» Дж. Б. Перголезе, і класичні твори В.-А. Моцарта («Коронаційна Меса» та «Реквієм»), а також Фінал 9 Симфонії Л. ван Бетховена. Серед композицій ранньоромантичної доби — Ф.Шуберт (Месса in G) та гіпер-віртуозний Дж. Россіні («Petite Messe Solonelle» і «Stabat Mater»). Блискуче оволодіння італійською манерою співу дозволило О. Кровицькій з успіхом виконати і один зі знакових творів - «Реквієм» Дж. Верді, до чого спричинився і оперний вердієвський репертуар в доробку виконавиці. З пізніх романтиків О. Кровицька інтерпретувала складний та вокально вибагливий «Німецький Реквієм» Й. Брамса та особливо А. Дворжака, слов'янська природа музики якого була особливо близькою О.

Кровицькій також і з огляду на функціонування у рідному Львові численної когорти галицьких композиторів — представників так званої празької школи (В. Барвінського, Н. Нижанківського, М. Колесси, Р. Сімовича та ін.). Так, співачка виконувала «Реквієм», «Те Деум» та «Весільні сорочки» А. Дворжака. Французька музика XIX ст. також представлена в творчому доробку співачки винятково ліричним «Реквіємом» Г. Форе. Близькими та відомими ще зі Львова — були представники віденських сецесіоністів (симптоматичним відгомонам яких є галицька сецесія) — Г. Малер (Симфонії № 2 та № 8) і Р. Штраус («Чотири останні пісні»), виконання творів яких становить чималі вокальні виклики.

Особливу сторінку становить у репертуарі О. Кровицької музика XX століття, яка вимагає цілком відмінної від барокової, класичної чи романтичної вокальної техніки звуковидобування та нового комплексу чи не всіх виразових засобів. І треба відзначити, що українська співачка відмінно упоралася з такими над-складними композиціями, причому — представників різних напрямків та шкіл, модернова мова яких далеко не під силу багатьом виконавцям. Це інтерпретація творів композиторів першої половини XX ст. - К. Шимановського («Stabat Mater», «Пісні ночі»), Л. Яначека («Глаголицька Меса»), Ф. Пуленка («Глорія»), С. Барбера («Молитва К'єркергора»).

Радикально сучасними засобами вирішені твори композиторів другої половини XX століття, які інтерпретувала О. Кровицька. Знаковими для світової громадськості стали постановки в США під орудою сина композитора — Максима Шостаковіча - Симфонії №14 та симфонізованого циклу «З єврейської народної поезії» Д. Шостаковіча. Це дистидентське виконання мало чималий розголос у світовій пресі. Прем'єрувала О. Кровицька і над-сучасні твори польських композиторів — Симфонію № 3 Г.-М. Гурецького та монументальне полотно «Сім воріт Єрусалиму» К. Пендерецького в Іспанії, де українська співачка виконувала партію другого сопрано.

Саме це виконання відбулося під керівництвом композитора з симфонічним оркестром радіо і телебачення Мадриду в Іспанії на RTVE, де був здійснений і перший запис цього твору. Більшість виконань з участю української співачки отримали професійні записи, деякі з них були студійними, концертні ж виконання також отримали чималий світовий розголос за допомогою радіо та телетрансляцій. Зауважимо, що ці виконання дали змогу О. Кровицькій співпрацювати з різними не лише оперними, але й симфонічними оркестрами, хорами та солістами під орудою відомих диригентів. Так, «Реквієм» Дж. Верді було виконано Національним хором Америки та маестро Зденеком Макалом. Цей запис був удостоєний нагороди «Греммі». Згодом «Реквієм» Дж. Верді прозвучав з нашою солісткою у Карнегі-Голл з Бруклінським симфонічним оркестром.

З цим же диригентом О. Кровицька співпрацювала при виконанні з симфонічним оркестром Нідерландів «Весільних сорочок» А. Дворжака. Запис цього твору також було здійснено з симфонічним оркестром Нью-Джерсі під орудою Зденека Макала на Delos Records.

Окремої уваги заслуговує і факт вибору нашої співачки для прем'єрного виконання 14 симфонії Д. Шостаковіча його сином — диригентом-дисидентом Максимом Шостаковічем, під орудою якого ця симфонія прозвучала у Лінкольн-Центрі в Нью-Йорку з Новим Американським Камерним Оркестром, що стало подією світового значення.

Симфонічні оркестри, з якими виступала О. Кровицька мають широку географію. Безперечно, що це насамперед американські колективи: Симфонічний оркестр Колорадо Нью-Джерсі (9 симфонія Л. ван Бетховена, «Дзвони» С. Рахманінова, 3 симфонія М. Гурецького), симфонічний оркестр Фластфагу («Німецький Реквієм» Й. Брамса); Новий Американський Камерний оркестр (14 симфонія Д. Шостаковіча); Бруклінський оркестр («Реквієм» Дж. Верді);

симфонічний оркестр Лонгмонтону («Чотири останні пісні» Р. Штрауса); симфонічний оркестр Мілуокі («Глаголицька меса» Л. Яначека), Балтиморський симфонічний оркестр («З єврейської народної поезії» Д. Шостаковіч — диригент Ю. Темірканов) та ін..

Серед інших — європейські симфонічні оркестри Ганноверу — оркестр Німецького радіо (Великий Різдвяний концерт); Токійський симфонічний оркестр Японії (Вагнерівський концерт — Сента з «Летючого голандця»); Мадридський іспанський симфонічний оркестр радіо і телебачення (9 симфонія Л. ван Бетховена та «Сім воріт Єрусалиму» К. Пендерецького під орудою автора); Міланський симфонічний оркестр та інші оркестри Італії (твори А.Дворжака, Дж. Россіні) та іншими оркестрами у Монте-Карло, Сантьяго, Толедо, Мехіко, Флоренції, Монреалю.

Виступала О. Кровицька і в численних концертах на українських сценах, зокрема — з Київським симфонічним оркестром Держтелерадіо та оркестром Київської національної опери, симфонічним оркестром Львівської філармонії, симфонічним оркестром Львівського національного театру опери і балету ім. С. Крушельницької та ін.. Так, участь О. Кровицької у таких знакових українських акціях як Гала-концерт у Київській Опері до 20-ліття Чорнобильської катастрофи, 750-ліття Львова у Львівській опері, Концерті з нагоди 100-ліття смерті М. Лисенка з хором «Думка» у Нью-Йорку засвідчують О. Кровицьку як патріотку та велику сподвижницю рідної культури.

2.4. Записи та дискографія О. Кровицької.

Окрім записів оперних постановок та концертних виконань, нагадаємо, що одне з них - «Реквієм» Дж. Верді було виконано Національним хором Америки, симфонічним оркестром Нью-Джерсі та маестро Зденеком Макалом за участю Оксани Кровицької був удостоєний нагороди «Греммі». Загалом у доробку

співачки 4 диски. Нам відомі два сольні диски, в одному з яких — її кращі оперні роботи. Диск було записано 2006 року фірмою HAM Recording у Києві. «Оксана Кровицька. Запис було здійснено з симфонічним оркестром Національної філармонії України під батutoю Миколи Дядюри. «Сопранові арії та оперні сцени» - таку назву має цей диск, у який увійшло 12 номерів:

1. Mi chiamano Mimi / Puccini «La Boheme» - Mimi
2. Vissi d'arle / Puccini «Tosca» - Tosca
3. Un bel di / Puccini «Madama Butterfly» - Cio-Cio-San
4. Tu, tu, tu / Puccini «Madama Butterfly» - Cio-Cio-San
5. Io son l'umine ancilla / Cilea «Adriana Lecouvreur» - Adriana
6. Rusalka's Songs to the Moon / Dvorak «Rusalka» — Rusalka
7. Lisa's Aria / Tchaikovsky «Pique Dame» - Lisa
8. Natalka's Song / Lysenko «Natalka Poltavka» - Natalka
9. Tu che le vanila / Verdi «Don Carlo» - Elisabeth
10. Retorna vineitor! / Verdi «Aida» — Aida
11. Morro, ma prima in grazia / Verdi «Un Ballo In Maschera» - Amelia
12. Suicidio! / Ponchielli «La Gioconda» - Gioconda.

Другий сольний диск був випущений тією ж фірмою у 2007 році і включав 14 камерних творів трьох видатних українських композиторів — Ст. Людкевича, В. Барвінського та М. Скорика. Цей диск має мотто «Жити у Львові» (Live in L'viv) та назву: «Пісні Заходу України, створені композиторами Людкевичем, Барвінським, Скориком». О. Кровицька виступила у супроводі Львівського камерного оркестру «Академія» (художній керівник А. Микитка) під орудою М. Скорика. Окрім авторських творів та аранжувань самого композитора, було використано також аранжементи для струнних і голосу Я. Якуб'яка. Соло на флейті у «Пісні Пісень» В. Барвінського виконав А. Карп'як. У нього увійшли наступні твори:

1. Ст. Людкевич, Олександр Олесь «Тайна»
2. Ст. Людкевич, У. Кравченко «Одна пісня голосенька»
3. Ст. Людкевич, В. Пачовський «Ой, вербо, вербо»
4. Ст. Людкевич, П. Карманський «Спи, дитинко моя»

5. Ст. Людкевич, Обробка народної пісні «Про ніженьки»
6. В. Барвінський, В. Маслов-Стокіз «Пісня пісень»
7. В. Барвінський, Обробка народної пісні «Чи ти мене вірно любиш?»
8. В. Барвінський, Переспів сербської народної пісні в запису Я. Головацького «Ой, сумна, сумна темна ніченька»
9. В. Барвінський, Обробка народної пісні «Ой, ходять сон»
10. М. Скорик, Т. Шевченко «»Якби мені черевики»
11. М. Скорик, Т. Шевченко «Зацвіла в долині»
12. М. Скорик. Вокальний цикл «Три весільні пісні» з репертуару Соломії Крушельницької - «Ой летять галочки»
13. М. Скорик. Вокальний цикл «Три весільні пісні» - «Шуміла ліщина»
14. М. Скорик. Вокальний цикл «Три весільні пісні» - «Хиляються ворота».

Цей диск, випущений з англomовними дуже детальними анотаціями був розрахований на поширення у міжнародному просторі, а О. Кровицька виступає вкотре як промоутер та популяризатор національних здобутків української музики. Нещодавно відкритий співачкою ютуб-канал з її виконаннями <https://www.youtube.com/@oksanakrovytska> уможлиблює широкій аудиторії ознайомлення з її чудовим голосом та вражаючими виконаннями і світових шедеврів, і української музики.

2.5. Оксана Кровицька і Україна.

Виступи примадонни у Львівському оперному театрі відбулися уже в пік її світової кар'єри. Так, у рідному місті Оксана Кровицька виступила у виставах Пуччіні «Мадам Батерфляй» (28 вересня) та «Богема» (1 жовтня) 2005 року. «На львівській оперній сцені я ще ніколи не співала. Для мене вона свята. Де б я не була цей театр залишатиметься для мене найкращим у світі» – зазначила Оксана Кровицька на прес-конференції у Львові [39]. Преса рясніла заголовками: «Співачка світової слави, солістка New York City Opera, уродженка Львова Оксана Кровицька вперше виступить на сцені Львівського театру опери і балету ім.С.Крушельницької» [8, 14, 21, 30, 36, 39]. Співачка, здобувши вже щаблі світової слави врешті вийшла на омріяну сцену, на якій робила перші кроки її

натхненниця — легендарна діва Соломія Крушельницька. «Особливо пам'ятними для мене є виступи у рідному Львові: вистави «Мадам Баттерфляй», «Богема», концерт, присвячений 750-літтю міста «Великі люди великої країни» у Львівській опері...».

Виступала артистка і у столиці України — Києві. «Досі пам'ятаю захоплені овації київської публіки на благодійному концерті з нагоди 20-ї річниці Чорнобильської катастрофи, а також незабутній прийом на Міжнародному театральному фестивалі жіночих монодрам «Марія» в Театрі ім. І. Франка» [14].

Фактично, співачка з гостьовими виступами відвідала чи не всі концертні зали Львова. Ось як описує О. Кровицька співпрацю з Львівською філармонією:

«Львівська філармонія запросила мене на закриття 31-го фестивалю «Віртуози». Як для львів'янки для мене це запрошення було важливим. Особливо приємним було повернення до Львівської філармонії та її симфонічного оркестру, з яким багато гастролювала. Цей оркестр я слухала з дитинства, оскільки мій вуйко Нестор Горницький був одним з його організаторів, разом з Ісааком Паїним та Миколою Колесою. То ще й тому цей оркестр є рідним для мене — як символ зв'язку поколінь. Багато є у теперішньому складі оркестру музикантів, які мене знають і пам'ятають, тож ми дуже раділи цій зустрічі через багато років. Втішив прийом львів'ян і анілаг у залі. Керівник Львівської філармонії Володимир Сивохін, який диригував під час закриття «Віртуозів», — чуйний музикант. Розуміє, відчуває співака. Ми з паном Володимиром разом опрацьовували програму для цього концерту. Оркестровки українських романсів Людкевича і Барвінського прекрасно розписав Роман Стельмащук. У концертній програмі я виконала «Пісню пісень» Барвінського. Вважаю його одним із найсильніших українських композиторів і пропагую його творчість у своїх концертах по світу. Планую заспівати концерт, який складатиметься повністю з творів Барвінського» - зазначала О. Кровицька [30].

Тож цілком не випадково співачка відгукнулася на запрошення Л. Назар-Шевчук прийняти участь у Міжнародній конференції «Тріумфи галицької музики крізь призму творчої постаті Василя Барвінського (1888-1963): попередники — сучасники — послідовники», яка проходила 8-9 червня 2018 року у стінах ЛНМА ім.М.Лисенка [31]. Серед представників української діаспори — доктор Марко-Роберт Стех, який особисто приїхав з Канади, а серед співаків — Павло Гунька з Англії, Олександра Ленишин з Бельгії, Оксана Кровицька та молода співачка Ольга Яловенко зі США. Упродовж конференції, в якій наукові виступи

перемежувалися з музичними номерами, прозвучали голоси провідних виконавців музики В. Барвінського, між якими — пісні з українського диску Оксани Кровицької. Виступала артистка і у Органному залі, і в Палаці Потоцьких, і у Дзеркальній залі Львівської опери, прикрашаючи своїм співом численні культурно-музичні імпрези.

Так, між Америкою та Україною проходить життя Оксани Кровицької, яка будучи представницею української діаспори, має змогу, як і багато сучасних митців-емігрантів (назвемо, хоча б з американського контенту іменитих галичан і львів'ян — скрипаля Олега Крису, піаніста Володимира Винницького (з цим піаністом співачку лучить плідна довголітня співпраця), віолончелістку Наталію Хому, композитора Вірка Балея) часто відвідувати рідну землю, ділячись своїми здобутками з земляками. Виконуючи і фундаментально значиму місію міжкультурної комунікації, привносячи свіже слово зі світових теренів в Україну і рівночасно, будучи великими патріотами, вкладаючи особисту лепту у розвиток національного мистецтва, несучи здобутки української музики в світ. У даному випадку згадуються слова А. Шептицького з його праці «Філософія культури», що «тільки той споможний увійти в історію, кому вселюдське а національне вдається погодити», які якнайточніше характеризують кращих представників української діаспори, в гроні яких — і співачка Оксана Кровицька.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи специфіку діяльності української вокальної діаспори впродовж XX-XXI століть як частини національного музичного процесу було обрано розгляд творчої постаті Оксани Кровицької як представниці української вокальної діаспоріани. Відповідно до обраної тематики була визначена низка завдань, які передбачали здійснення періодизації та характеристики основних етапів діяльності українських співаків на еміграції впродовж XX – початку XXI століть, виявляючи при цьому особливості та принципи, типологічні засади національної вокальної діаспоріани за межами України. Однією з її яскравих представниць є Оксана Кровицька, відтак – провідним завданнями роботи були визначені: розкриття творчої постаті українсько-американської співачки; встановлення основних віх життєтворчості вокалістки; окреслення видів вокальної діяльності О. Кровицької (оперної, вокально-симфонічної, камерної та ін.) в контексті розвитку української вокальної діаспори. Розкриваючи творчий доробок мисткині, встановлювалося його значення для формування професійного вокального мистецтва сучасності та визначення його потенціалу для сучасних виконавських інтерпретацій.

Відтак в українському музикознавстві вперше була здійснена спроба комплексного розгляду творчості Оксани Кровицької, окреслено оперно-концертну діяльність та жанрову палітру співачки (оперні партії, вокально-симфонічні полотна, камерно-вокальні твори, дискографію тощо), визначено «вмонтованість» її мистецьких здобутків в українську вокальну діаспоріану та їх значення для розвитку материкової вокальної культури.

У трьох підрозділах першого розділу роботи - «Огляд діяльності співаків української діаспори» поетапно розглядається динаміка розвитку вокального мистецтва українських співаків-емігрантів: «Панорама вокальних здобутків українських співаків в еміграції впродовж першої половини XX-го століття» (1.1),

«Повоєнна вокальна українська еміграція другої половини XX ст.» (1.2) та «Представництво українців в світовому академічному співі межі XX-XXI століть» (1.3) з визначенням характерних особливостей кожного з періодів, що дало змогу для відтворення широкого контекстуального поля вимірності специфіки діяльності українських співаків за межами України, в гроно яких увійшла яскравою зіркою львів'янка Оксана Кровицька.

Центральний другий розділ присвячено комплексному дослідженню творчості співачки. Так, у підрозділі 2.1 «Етапи життєтворчості Оксани Кровицької» висвітлюються «Український період становлення співачки та початки кар'єрного зросту» (2.1.1) та описується «Розквіт сценічної діяльності за межами України» (2.1.2). Будучи вихованкою ЛССМШ ім.С.Крушельницької по класу фортепіано, становлення та досягнення вокальних азів проходило у родинному колі під опікою відомого співака та культурного діяча Нестора Горницького. Професійну вокальну освіту О. Кровицька здобула у класі Лілії Лобанової в Київській консерваторії, яку закінчила з відзнакою. Після повернення до Львова стає солісткою Львівської філармонії, а у 1992 році емігрує до США. Саме там починається зірковий злет співачки, яка вже у наступному 1993 році з успіхом дебютує у Нью-Йорк Сіті Опера, солісткою якої О. Кровицька пропрацювала 15 сезонів, створивши чимало неперевершених оперних ролей, які знаходили захоплені відгуки у рясній американській пресі. Паралельно співачку запрошують, крім численних американських, на постановки в різні оперні театри світу — Канади, Мексики, Чілі, Австрії, Італії, Японії, Монте-Карло, Іспанії, Німеччини. Виступаючи та гастролуючи в оперних ампуа, О.Кровицька стає солісткою у виконаннях великої кількості концертних виконань вокально-симфонічних полотен, окремі з яких здобули світовий розголос та визнання: прем'єра та запис з оркестром RTVE в Іспанії «Семи воріт Єрусалиму» К. Пендерецького під орудою автора, американська прем'єра 3 симфонії Г. Гурецького, а диск «Реквієму»

А.Дворжака з сопрано О. Кровицькою під орудою З. Макала, записаний на фірмі Delos удостоєний визначної нагороди Gremmi. У 1999 році українське сопрано (саме так іменувала в переважній більшості критика О.Кровицьку, що є фундаментальним комунікативним міжнаціональним знаком для поширення української культури) була удостоєна високого титулу Diva Award від NYCO, який визначає на державному рівні внесок митців у скарбницю американської культури. Перебуваючи під протекторатом відомих корифеїв — Еви Лікової, Ренати Скотто, Павла Плішки, Пласідо Домінго, О.Кровицька завдяки своїй високій артистичній майстерності увійшла в світовий простір вокального мистецтва межі XX-XXI століть як українська співачка, гідно репрезентуючи національну культуру, адже ніколи не забувала про Україну (цьому аспекту діяльності співачки присвячено окремий розділ роботи).

У наступних чотирьох підрозділах, структурованих за відповідною схемою, розглядаються «Провідні оперні ролі О.Кровицької» (підрозділ 2.2), де здійснено характеристику та типологізовано оперні партії співачки. Серед 40 партій, які О. Кровицька репрезентувала на різних сцена світу — 9 пуччінієвських (Лю, Баттерфляй, Мімі, Мюзетта, Магда, Лауретта, Джорджетта, Сестра Анджеліка, Тоска), виконання кожної з яких приносило неймовірний успіх та 8 потужних вердієвських партій (Аїда, Абігайль, Віолета, Дездемона, Аліса Форд, Амелія, Ельвіра, Елізабет). Окрім того — це знакові партії Ельвіри (Моцарт), Джоконди (Понк'єллі), Русалки (Дворжак), Мікаела (Бізе), Марженки (Сметана), Іоланти, Лізи, Агнес, Тат'яни (Чайковський), Маргарити, Єлени (Бойто), Адріани (Чілеа), Федора (Джордано), Ярославни (Бородін), Маргарити (Гуно), Сенти (Вагнер) та ін.. Дві опери XX ст. принесли визнання О. Кровицькій як яскравій інтерпретаторці сучасної музики — це прем'єри С. Прокоф'єва «Вогняний Ангел» у постановці Франчески Замбелло у Большому та Катя Кабанова з опери Л. Яначека у режі-опері в Маямі та Монреалю.

«Специфіка виступів співачки у концертних програмах» (підрозділ 2.3) відкриває ще одну не менш важливу сторінку діяльності О. Кровицької, оскільки список її концертних виступів — вражаючий, а виконання творів кантатно-ораторійного та вокального- симфонічного типу принесли українському сопрано не меншу славу та розголос, адже виконання монументальних полетен таких композиторів як Бах, Моцарт, Перголезі, Шуберт, Бетховен, Брамс, Россіні, Верді, Форе, Дворжак — засвідчують О.Кровицьку як потужне сопрано. Дев'ятою симфонією Бетховена, яку співачка виконувала неодноразово у різних країнах світу, за її участі відзначався міленіум у США. Та ще більш вражаючим є участь співачки у виконанні творів сучасних композиторів. Це симфонії Г. Малера (2, 8) і Г. Гурецького (3), Д. Шостаковіча (14) - знаковою для світової громадськості стала ця постановка в Лінкольн-Центрі США під орудою сина композитора дисента Максима Шостаковіча, яка транслювалася по багатьох світових каналах. Серед сучасних - полотна Р. Штрауса, Л. Яначека, С. Барбера, К. Шимановського, Ф. Пуленка, К. Пендерецького. Багато з цих виконань є у записах та на дисках.

Саме в підрозділі 2.4. «Записи, дискографія О. Кровицької» розглядаються і цей вид діяльності співачки, адже крім вищезгаданих (нагоджених Греммі), О.Кровицька записала у Києві та Львові 2 сольних диски: один з оркестром Держтелерадіо під батutoю М. Дядюри — оперні арії з репертуару О. Кровицької та з камерним оркестром «Академія» під орудою М. Скорика були записані пісні Ст. Людкевича, В. Барвінського та М. Скорика, чим співачка вшанувала вокальну творчість своїх земляків.

Завершується основна частина дослідження підрозділом «Оксана Кровицька і Україна», де розглядаються зв'язки співачки з українською культурою. Адже численні, практично щорічні концертні виступи на багатьох майданчиках та в залах України впродовж перебування за її межами, участь у знакових акціях державної ваги, виступи у постановках Львівської опери з коронними ролями Чо-

Чо-Чан та Мімі, а також неpolічима кількість благочинних концертів, які О. Кровицька проводить в США та світі в колі українських емігрантів, тісно співпрацюючи з іншими видатними українцями — все це засвідчує глибоку патріотичну позицію співачки, високий рівень її національної свідомості та відданості Україні. Відгуком на безпосередні виклики війни стала низка акцій та концертів спільно зі світовими музикантами на підтримку та допомогу нашому народові. І видатне українське сопрано, Diva Award — Оксана Кровицька — в авангарді цих подій. Невипадково, одна з кращих представниць українського зарубіжжя неодноразово підкреслювала, що вона «пишається тим, що є українкою».

Саме це спонукало та дозволило підняти дану проблематику та розглянути творчу постать українського сопрано Оксани Кровицької під знаменником діаспорно-материкового біному, визначаючи провідні функції діяльності митця-емігранта на межі XX-XXI століть. «Музична культура української діаспори як складова частина сучасного українського культурного простору активно вступила у діалог із культурами країн світу, взаємозбагачуючи їх і себе. Успішний діалог та полілог українських співаків на мікро- та макрорівнях забезпечений майстерним опануванням великої оперної та камерної спадщини, яка представлена різними школами та стилями, вільним володінням різними типами співу, знанням іноземних мов, високими комунікативними здібностями» [17, С.533]. Огляд творчої діяльності Оксани Кровицької — однієї з найяскравіших представниць вокального мистецтва діаспори засвідчує великий потенціал національної культури в світі у третьому тисячолітті; доводить універсальну і спроможність українських митців, їх інтерпретативних звершень у прочитанні високих зразків світового мистецтва, і їх палку відданість власній українській культурі. І це вселяє віру в те, що у цивілізаційному всесвітньому діалозі культур українська складова і надалі відіграватиме вагому роль.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк В. Духовний спадок Лілії Лобанової. Урядовий кур'єр. 2004, 3 липня.
2. Білицький Р. Богиня оперної сцени. Українські співаки у спогадах сучасників. Київ-Львів-Нью-Йорк, 2003.
3. Боднарук В. Культурне життя в південно-західній Флориді. Універсум. 2020, №№7 - 8, С. 59.
4. Волощак Ю. «Вона стала об'єктом загальної уваги і захоплення» Нью-Йорк Таймс. Поступ, №9 (009) 30 вересня 2005 року/
5. Волощак Ю. Оперная дива споет для родного города. Во Львов приехала солистка «Сити-опера» в Нью-Йорке Оксана Кровицкая. КП, 27.09.2005.
6. Волощак Ю. Стратосферне сопрано для космічного ефекту. Поступ. № 157 (166), 26 серпня 1998 року.
7. Галій-Моравська М. Нестор Горницький : життєвий та творчий шлях, педагогічна та організаційна діяльність. Спогади. Львів : Ліга-Прес, 2017. 249 с.
8. Галицький А. Оксана Кровицька: Зі сценою пов'язані найкращі миті мого життя. Львів, № 215, 30 вересня 2005 року.
9. Гамкало, І. Лобанова Лілія Данилівна. ЕСУ. Т.17. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. <https://esu.com.ua/article-55968>
10. Герасимович М. «Срібні тони її голосу ніби висвічували вечірню темряву театру...» Високий Замок. 31 березня 2000 року.
11. Гнидь Б. Виконавські школи України. Київ: НМАУ, 2002.

- 12.Горницький Нестор Модестович. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL : <https://esu.com.ua/article-31337>
- 13.Гошуляк Й. Й свого не цурайтесь: Спогади, листування, матеріали. Львів: Каменяр, 1995. 590 с.
- 14.Грабар В. Примадонна та її коронні ролі. Львівська газета.Культура. № 176 (742) від 30 вересня – 2 жовтня 2005, С.8.
- 15.Жишкович М. Оксана Кровицька — примадонна Нью-Йорк Сіті опера. Солоспів. №5. листопад-грудень 2011 року.
- 16.К. О. Тріумф Оксани Кровицької. Свобода. Нью-Йорк. 1999, 1 жовтня
- 17.Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: Монографія. Івано-Франківськ, Місто НВ, 2012. С.615.
- 18.Карась Г. Українська музична культура західної діаспори як соціокультурний феномен ХХ століття. Синергетична парадигма простору культури : [колективна монографія] Київ: НАКККиМ. 2014. С. 38–62.
- 19.Карась Г. Визначні українські співаки кінця ХІХ – початку ХХ століття в міжкультурній комунікації (ювілейні рефлексії). Musical art and linguistic thesaurus of world culture: Ukraine’s experience. Scientifi Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. С. 132–146.
- 20.Карась Г. Українське музичне діаспорознавство як новий напрям сучасного мистецтвознавства. Наукові записки Національного університету «Острозька Академія». Серія «Історичні науки». Острог: Вид-во Національного ун-ту «Острозька академія», 2015. Вип. 23. С. 171–174.

21. Козловський Б. Оксана Кровицька: «На Заході тебе навчать співати хоч униз головою». Високий Замок. 2005, 27 вересня.
22. Колесса Г. «Я горджуся тим, що я українка». Свобода. ч.117. 20 червня 1998 року.
23. Колесса Г. Американська преса відзначає успіх О. Кровицької. Свобода. ч.54. 20 березня 1998 року.
24. Котляревська О. Феномен «діалогу» в культурологічному контексті (до проблеми визначення). Культурологічні проблеми української музики: Наукові дискурси пам'яті академіка І. Ф. Ляшенка. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2002. С.124.
25. Кровицька Оксана. Енциклопедія Сучасної України. <https://esu.com.ua/article-2075>
26. Лисенко І. Оповита легендою (Євгенія Зарицька). Лисенко І. Музики сонячні дзвони. Статті, рецензії, спогади. Київ: Рада, 2004.
27. Луніна А. Останнє інтерв'ю з Ганною Гаврилець. <https://mus.art.co.ua/ostannie-interv-iu-z-hannoiu-havrylets/>
28. Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені Соломії Крушельницької. Сторінки історії. Львів: Камула, 2017, 188 с.
29. Маланюк І. Голос серця: Автобіографія співачки. Львів: Collegium musicum Львів. т-ва Р. Вагнера, 2001.
30. Мельник Л. Примадонна та її коронні ролі. Львівська газета, 30 вересня – 2 жовтня 2005 року.
31. Назар-Шевчук Л. Василь Барвінський у форматі Міжнародної науково-практичної конференції у Львові. Українська музика, 2018, №3 (29), С. 109

32. Назар-Шевчук Л. Павло Гунька — посол української музики в світі. URL : <https://mus.art.co.ua/pavlo-hun-ka-posol-ukrains-koi-muzyky-u-sviti/>
- 33.Павлишин С. Історія однієї кар'єри. Львів: «Вільна Україна», 1994.
- 34.Пуляєва Л. Оксана Кровицька: «В Америці плачу за Україною, а в Україні – сумую за Америкою». Українське слово від 12 липня 2012.
35. Рудницький А. Українська музика. Мюнхен: “Дніпрова хвиля”, 1963, С. 179.
36. Скира М. Оксана Кровицька: «Ти вмираєш на сцені, аби воскреснути в житті». Молода Галичина. 29 вересня 2005 року.
37. Співачка з України виступить на полуденку УІА. Свобода : Український щоденник. Джерзі Сіті, Нью-Йорк. 10 листопада 1990 року.
- 38.Фільц Б. Кровицька Оксана. https://musicinukrainian.wordpress.com/wp-content/uploads/2020/11/ukrainska_muzychna_entsyklopediia_tom_2.pdf
- 39.У Львівській опері вперше виступить солістка New York City Opera Оксана Кровицька. Львівський портал від 26 вересня 2005 року. <https://portal.lviv.ua/news/2005/09/26/15>
- 40.Український Інститут Америки. Репрезентативна листівка. 2021.
- 41.Ярема Р. Спогади і роздуми про життя. Львів : Простір-М., 2021. 238 с.
- 42.Diesmal Happyend fur Mimi. Treff Punkt. 31/29 1998.
- 43.Dramatic power, Fiery expression. Opernglass, 1997.
- 44.Partridge D. L. . «Madam Butterfly» a soaring success. The Maine Campus. 1994, 14 Feb.
- 45.Karas H., Serhaniuk L., Kazymyryv K., Bardashevskaya Y., Maskovych T. Diaspora art project as a factor to protect Ukrainian music culture in the modern

transformational processes. Asia Life Sciences. The Asian International Journal of Life Sciences. Laguna, Philippines: Rushing Water Publishers Ltd, 2020. Volume Supplement 22. Issue 2. P. 201–214.

- 46.Kozinn A. The «Butterfly» Puccini Wanted. The New York Times. 1998, 10 March
- 47.Holland B. «Madam Butterfly». The New York Times. 1999, 19 September
- 48.Pitt Ch. Monte-Carlo. La Fiancee vendue. Opera 243, Avril, s.42.
- 49.Janitchek H. Opern Air Gars – Oksana Krovytska als Mimi. Kultur. 26 Juni 1998, s. 28.
- 50.Ukraine and Ukrainians throughout the World. A Demographic and Sociological Guide to the Homeland and it's Diaspora. Edited by Ann Lencyk Pawliczko. Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press, 1994.

ДОДАТКИ